

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrških in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za en mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.— za vse leto . . . 12.— „ „ „ 18.— Naročnine je plačevati naprej na naročbo brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 6 nč.

EDINOST

Oglasi se račune po tarifu v petitu; za naslove s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnica in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upraviteljsko uradno Molino pri c. k. h. št. 3. 11. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprište reklamacije se prosto pritožijo.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

Javni shod na Proseku.

Natlačena sobana. Pretesna za toliko ljudi. Došlo je gotovo nad 300 mož od vseh strani naše okolice: s Proseka samega, s Kontovelja, iz sv. Križa, Barkovelj, od sv. Ivana, z Opčin, z Grete, iz Škedenja itd. Toliko jih je bilo, da so stali tudi izven dvorane na stopnjicah. Došli so tudi državni poslanec Ivan Nabergoj in deželni poslanci Ivan Goriup, Fran Dollenz in Ivan Marija Vatovec.

Ob 3½ uri je otvoril zborovanje predsednik pol. društva „Edinost“, g. profesor Mate Mandić. Pozdravil je došlece najpristojneje in zahvalil jih na toli obilni udeležbi. S tem so pokazali zborovalci, da so zdreli močje, znatnejši, kaj in kako so postopali njih zastopniki, ter zanimajoči se za javne stvari in svoje lastne koristi. Politično društvo je sklenilo, da se bodo vršili sedaj zaporedoma shodi po okolici, pričeli pa smo s Prosekom. Slavni mestni magistrat je bil prepovedal ta shod, namenjen za minolo nedeljo. Proti prepovedi smo uložili rekurz na namestništvo, zajedno pa prijavili magistratu vnovič shod za danes. Vsled ugodne rešitve rekursa je dovolil slavni magistrat današnje zborovanje. Shodi so važni, ker služijo v medsebojno spoznavanje med poslanci in volilci. Zato je pevsodi navada, da sklicujejo shode. Glavna točka današnjega zborovanja boče poročilo posl. Goriupa. O vsehlihi seveda ne boče mogel govoriti, kajti nasprotniki so v veliki večini in manjšina je vedno le manjšina. Vendar se verite, da so se naši vedno potegovali le za svoje ali njih zahteve niso bile uslišane. To je krivica, izvirajoča iz žalostnih odnosov.

Govoru predsednika Mandića je sledilo burno ploskanje.

Na to je predsednik predstavil navzoče poslance ob viharjih živio-klicih — in zastopnika mestne oblasti ob najgloblji — tišini.

Poročilo poslanca Goriupa se je glasilo v glavnih potezah:

Slavni zbor, častiti volilci!

Pozvan, da sporočim o svojem delovanju v minolih 3 letih v mestnem, oziroma deželnem

zboru tržaškem, hočem Vam najprej razložiti razmere, ki vladajo tam. — Mestni, oziroma deželni zbor je, kakor vam znano, sestavljen iz 54 svetovalcev, od katerih voli okolica 6. — Ker je bil drugi okraj za nas izgubljen, bilo nas je slovenskih svetovalcev začetkom 5, pozneje, po odstopu vlega dr. Sancina, samo 4. Od ostalih jih pripada 14 takozvani governativni ali vladni stranki, drugi so vsi pristaši „Progressa“ ali liberalne stranke italijanske. Proti nam so pa vsi enaki in kjer gre za principijelna narodna vprašanja — vsi protivni.

Naše stanje v mestnem zboru je vsled tega jako težko in delikatno.

Mestni zbor voli izmed sebe delegacijo, ki fungira kakor deželni odbor, in razne odseke ali komisije: finančno, šolsko, stavbeno, zdravstveno itd. V teh komisijah se vrši skoraj vse delo in gospodarjenje z občinskim premoženjem, in ko sem jaz ustopil v mestni zbor, je bila moja prva skrb in težnja, delati na to, da bi prišli tudi slovenski okoličanski poslanci v razne komisije in odseke. Tega nisem dosegel žalibog. Po stari, že ukorenjeni navadi, prezirali so nas popolnoma in volili povsod samo Italijane. Le v en odsek (trgovinski) utaknili so vse štiri okoličane, a to samo zato, ker se ta odsek sploh nikoli ne shaja in nima nobene važnosti. Jaz se od takrat naprej sploh nisem več udeleževal volitev v odseke, ali glasoval vedno z belim listkom.

Vsled tega, ker nismo ne v delegaciji (deželnem odboru), ne v odsekih, ne moremo vpešno delovati, in izvemo marsikaj šele v poslednji uri (ali sploh ne), med tem, ko so drugi italijanski svetovalci dobro poučeni.

Prvo leto smo se udeležili zasedanja deželnega zbora; jaz sem govoril pri posvetovanju o novi lovski postavi in predlagal, naj se sklone, da je lov prepovedan po bregu, kjer lovci škodo delajo trtam, ali to se ni vsprejelo. — Govoril sem tudi pri posvetovanju o postavi radi ognjegasnega reda, in na moj predlog se je sprejel, da kmetje po okolici plačajo samo polovico stroškov gašenja v slučaju ognja, med tem ko v mestu mora dotični posestnik vse plačati. Seveda, kjer

ski je govorila posebno rada, a je tudi dobro poznala francosko knjigo. Tudi Lovro je bil jako vešč temu jeziku. Ni torej čudo, da sta mladi duhovnik in črnooka plavka mnogo čebrijala med seboj o cvetju, o solncu, o glasbi, o Berangeru in o različnih stvareh. Mladenka je bila živa, jako živa. Šaljivost in bistrornost sta ugajala Malvini — tako jej je bilo ime — nad vse drugo. Radi tega je rada govorila z Lovrom. Oko jej je pri tem sipalo iskre; ali kadar je govor postajal živjeji, vzdramila se je Malvina, oko jej je bilo resneje. Nekega poletnega popoldne napotil se je Lovro sam v dvorec, ki je bil zidan le pri zemlji. Od daleč so zveneli glasovi glasovirja. Lovro je uprl oko v okno hiše. Malvina je sedela za glasovirjem. Zavese so bile na pol spuščene, samo nekoliko solnčnih žarkov je prodiralo v sobo, a ti žarki so se tresli nad zlato glavico Malvine. Prava Rembrandtova slika. Igrala je neko Schubertovo pesem. Lovru kakor da so noge obtičale v zemlji, ali slednjič je vendar stopil v hišo, v salon, kjer je sedela Malvina. Smehlja se mu je Malvina prikimala dva-trikrat, pa je dalje prebirala tipke. Lovro je šel na stran ves navdušen. Bog zna o čem

je hiša zavarovana — in to bi moralo biti povsod — plača vse stroške dotična zavarovalnica.

Zadnjih dveh zasedanj deželnega zbora se nismo udeležili in sem jaz v imenu vseh slovenskih poslancev izročil gospodu županu, oziroma deželnemu glavarju spomenico, ki je motivirala ta naš korak, s prošnjo, da se ista dá prečitati v prvi seji deželnega zbora. Ali ker so bile v tej spomenici za italijansko večino britke in grenke resnice, župan je ni dal prečitati in je samo naznanil, da smo izstopili. Našo odsotnost je uporabil poslanec dr. Venezian (žid), da je v neki interpelaciji imenoval Slovence najsirovejši narod, in trdil, da so naši predniki prišli v Trst požigati in krast. A kje so bili takrat njegovi predniki, je pozabil povedati. (Klici izmed občinstva: V Palestini!)

V mestnem zboru sem večkrat govoril o raznih stvareh, kjer je šlo za korist okolice; predlagal sem med drugim, da se v onih vaseh, kjer je najbolj potreba, zidajo vodnjaki, in dosegel sem, da se letos zida eden v Gropadi in drugo leto se boče zidal eden v sv. Križu. Govoril sem o priliki, ko so hoteli postaviti tablo z napisom, ki je bil žaljiv za istrske Slovence in Hrvate, v mestni hiši, v spomin obiska italijanskih županov iz Istre. Protestiral sem proti temu sklepu v imenu vseh slovenskih svetovalcev in vlada je uničila ta sklep mestnega zbora. Zadnjič sem govoril radi procesije v čast Matere božje pri sv. Justu. Svetovalec dr. Spadoni je zahteval, naj mestni zbor protestira proti temu, da bi se ta procesija vršila na dan 20. septembra, ker je ta dan v kraljestvu Italiji naroden praznik zato, ker so 20. septembra 1870. Italijani vzeli papežu Rim. Jaz sem govoril odločno in oistro proti, in moj govor je napravil utis na zbornico, čeravno se je sprejel predlog dr. Spadonija, ali slišali so vendar, da okoličani so dobri katoličani in zvesti Avstrijci. — Še o več drugih manj važnih stvareh sem rekel par besed. Vsega tukaj ne morem navesti, le toliko povdarjam, da smo okoličanski zastopniki zmiraj postopali solidarno ali skupno, in vedno spoznavali za svojega starosta in voditelja g. poslanca Nabergoja, katerega sem vedno podpiral.

je razmišljal. Čelo mu je bilo sedaj gladko, sedaj temno, oči sedaj sanjave, sedaj ognjene! Malvine roke kakor da so prebirale njegovo srce. Kar hkratu je prebledel in skočil. Malvina se je ustrašila in glasovir je umolknil.

„Za Boga, kaj vam je?“ vprašala je deklica.

„Nič, nič“, stisnil je Lovro s težko muko.

„Govorite, prosim vas“.

„Da naj govorim? Res? Da naj govorim?“ vprašal je zamolkim glasom bogoslovec.

„E, da!“

„Jaz — vas ljubim“, odvrnil je mladenič na pol glasno.

Za hip sta obmolknila oba. Lovro je ostal kakor kamen, a ona se je osvestila, stopila na lahko k mladeniču, in, prijemši ga za obe roki, mu je spregovorila od srca:

„Lovro, vi ste pameten, ljubeznjiv človek. Verujte, da vem ceniti vroče srce vaše, genijalni vaš duh, ali na vaše besede vam ne vem odgovoriti, ker ne smem. Črna vaša halja mi ni dala niti misliti o tem. Ali z Bogom, z Bogom prijatelj moj!“ In ni je bilo več devojke.

„Z Bogom“, je dahnul Lovro. „Gospod, bodi Tvoja volja!“ (Pride še.)

PODLISTEK.

Prijatelj Lovro.

Črtica po resnici. — Spisal August Šenoa. Prevel C—i.

„Ne“, odgovoril mu je Lovro, „jaz sem sveti Lavrencij, vi me pečete na mreži!“

„Od tebe samega ti prihaja poguba!“ je zagrmel predstojnik, ki ni bil nikakor iz vrste krotkih, pobožnih pastirjev čede Kristusove.

Lovro je stisnil zobe, pobihel v vrt, čital Tomo od Kompisa in takoj zatem Prešernove sonete. In kmalu na to je bil popolnoma rob zvonkih verig Petrarke.

Za drugih praznikov vzel je neki drugi bogoslovec Lovra seboj v rodni si kraj. Bila je to vasica v krasni gojski krajini. Ne daleč od tam je stal graščinski dvorec. Domačin, jako izobražen in prijazen človek vabil je pogosto bogoslovce k sebi. V košatem vrtu na lepih gričkah je bilo dovolj zabave. Graščak je imel jedinic, črnooko, in zlatolaso, bujno in veselo, a pametno, nenavadno pametno. Poznala je več jezikov, je znala risati, udarjati na glasovir in več takih stvari. Franco-

Skupaj smo prestali zasmehovanja galerije in jezo italijanskih tovarišev, kadar je šlo za narodnost okolice. Jaz sem energično zahteval od župana dr. Pitterija, da brani resnost in čast zbornice in slovenske manjšine pred surovostjo občinstva, ki zahaja na galerijo, in ki precej žali slovenskega zastopnika, če le zine o pravicah, ki jih ima slovenski okoličan, ker plačuje ravno tako davke in nosi vsa bremena kakor prebivalec mesta.

Nočem tajiti, da med italijanskimi svetovalci je tudi mož, ki to razumejo, in ki so vsaj v materialni strani pravični okoliči; ali teh je malo in kjer gre za narodnost okolice, tam so vsi nasprotni, naj bo desničar ali levičar, pristaš vladne ali progresivne stranke, vsaki nam je odločen nasprotnik.

Mestni zbor je administrativna ali gospodarska korporacija, to je, nima politizirati, marveč gledati, da se pravično gospodari z občinskim premoženjem, da se davki in doklade pravično nalagajo, da se ne troši brez potrebe občinsko premoženje. — V Trstu je pa prva stvar politika in v drugi vrsti gospodarstvo. — Za kmeta se sploh na magistratu malo brigajo. Sedaj bo mesec dni, ko sem šel na magistrat prositi, da bi naložili „kapodistretom“ in „kapovilom“ po okolici, da vzamejo na protokol posestnike, ki trpe škodo po strupeni rosi ali peronospori, ki je letos napravila po okolici velikansko škodo. — Postava od 12. julija 1896. dovoljuje namreč, da se takim posestnikom odpiše davek od zemljišča v primeri se škodo. To je: kdor je zgubil polovico pridelka, se mu odpiše polovica davka, kdor je zgubil ves pridelok, se mu odbije ves davek.

Ker vsaki posamični posestnik ne more sam za-se napraviti dotične prošnje na finančno oblast, sem prosil, naj magistrat to stvar v roke vzame. Pošiljali so me od enega asesorja do drugega, a storili niso ničesar. Dočim sem zvedel pozneje po časnikih, da so po Istriji občine uležile take prošnje in tudi dosegle odpisovanje davka. In tako je pri vsaki stvari, ki se tiče kmeta.

Tu se je oglašil zastopnik mestne oblasti ter jel — v naše veliko začudenje — meritorno razpravljati o tej stvari.

Na tako očitno prekoračenje delokroga od strani zastopnika mestne oblasti zborovalci niso smeli molčati, ampak reagovali so najodločneje. Med občinstvom je bilo splošno mrmranje in vsklikanje: Slovenski govoriti! Slovenski, slovenski! Tu smo Slovenci!

Za besedo se je oglašil posl. Nabergoj, rekši: Nedavno temu je bila veselica na Opčinah. Po „besedi“ sem spregovoril jaz do zbrane družbe nekoliko čisto nedolžnih besed. Hitro je prisopihal g. Vidusso in mi prepovedal govoriti. Jaz sem prigovarjal proti takemu postopanju, mené, da gospod komisar ni dobro razumel mojih besed. On pa mi je odgovoril: Jaz razumem bolj slovenski nego Vi! Sedaj ga pa vprašam: Ako tako dobro zna slovenski, zakaj ne govori v tem jeziku tudi danes, ko zboruje slovensko društvo pred samimi slovenskimi možmi?

Na te besede Nabergojeve je navstal aplavz, da se je kar treslo po dvorani; gosp. komisar pa je jezno zapretil, da takoj razpusti zborovanje, ako se le enkrat še ponovi taka „demonstracija“.

Zopet prigovarjanje in mrmranje po vsej dvorani.

Zatem je rekel dr. Gregorin povzdignjenim glasom: Mi ne vemo, kaj je govoril gospod zastopnik. Predlagam, da ne vzamemo na znanje njegovih besed, ker ne vemo, kaj je govoril, kajti tu smo na slovenskih tleh, in slovensko je društvo, ki danes zboruje. Mestni magistrat naj nam pošilja takih zastopnikov, ki bodo umeli naš jezik.

Komisar Vidusso (v italijanskem jeziku): Gospod advokat, jaz znam bolje slovenski nego vi!

Dr. Gregorin: Me veseli! (Smeh po vsej dvorani in klici: Govorite torej slovenski — italijanski nismo dolžni poslušati!)

Komisar Vidusso: Jaz ne, kajti zastopnik sem čisto italijanskega magistrata! (Burno prigovarjanje in šum po dvorani.) Ako zborovalci pritrdijo besedam dra. Gregorina, prisiljen bodem, takoj razpustiti zborovanje.

Na predsednikov in drugih gospodov poziv je navstal mir v toliko, da je g. posl. Goriup mogel završiti svoje poročilo tako-le:

„Jaz sem za to, da prihodnji slovenski svetovalci, oziroma poslanci zahtevajo, da se postopa pravično, da se jemlje v poštev tudi manjšina, da se volijo tudi okoličanski slovenski poslanci v razne odseke, in da se tega, kar nam gre po pravicah, ne prosi, temveč odločno zahteva.“

Skrbeti bi bilo treba, da se na magistratu — z ozirom na to, da se prebivalstvo okolice skoraj izključljivo peča s kmetijstvom, nastavi poseben referent za kmetijske stvari, in da bi se sploh imelo več obzira za kmeta.

Zaključujem s prošnjo, da tudi v prihodnje varujete čast šestega okraja, in skrbite, da se ne vsili sem Italijan kakor zastopnik, ki danes vse obljubi, a ko doseže svoj cilj, pozabi na vse, in še zaničeval boče one, ki so glasovali zanj, odpadši od svojega naroda.

V nadi in gotovosti, da naš okraj ostane vedno naroden, sklepam in Vam kličem: Živeli zavedni volilci šestega okraja!

Zopet je zagromelo po dvorani ploskanja in živio-klicev.

Gg. Balanč in Iv. Nabergoj sta prosila hrupče občinstvo, naj se potolaži in pomiri. Poslednji je še vskliknil: *Le razpustite nas, kakor vam drago. Ako nas razpustite danes, se snidemo zopet jutri, pojutrnjem. Saj še živimo, hvala Bogu, v Avstriji, kjer je zakonov v našo obrambo.* (Ponovni „živio“-klici in ploskanje.)

Komisar Vidusso: V imenu zakona razpuščam zborovanje.

Komaj se je Vidusso preril skozi gnečo, spremljali pa so ga urnebesni živio-klici. Navdušenje se popelo na vrhunec. Potem se je razšlo občinstvo v najlepšem redu in brez najmanje neprilike. Reči moramo, da smo občudovali dostojnost in mirnost tega ljudstva po toli burnih in — čudnih prizorih. Po ulici so se ljudje skupljali v gručice, živahno razpravljajoči o današnjem dogodku. Nekoliko podrobnosti priobčujemo še na drugem mestu.

Spomenik Dante-u v Tridentu.

II.

V tem drugem članku smo namerovali napisati nekoliko svojega menenja o Dantejevi slavnosti v Tridentu, s posebnim ozirom na izvajanja „Obzorova“ o tem predmetu, priobčena že v tem listu.

Med tem pa se je oglasila o stvari tudi naša „Triester Zeitung“, o kateri govoré ljudje, da je kolikor toliko v zvezi z oficijelnimi krogi. Torej že ozirom na domnevano — in menimo, da po pravici domnevano — provenijenco Triesteričnega dopisa, treba, da se v svojih zaključkih, oziroma tudi na izvajanja nemškega lista tržaškega. Predno se torej lotimo svoje prave naloge, priobčiti nam je v slovenskem prevodu članek, ki ga je priobčila „Triester Ztg.“ od minole sobote.

Dopis je datovan iz Tridenta in slove:

Ni ravno med najprijetnimi nalogami tukajšnjega poročevalca Vašega, da mora vedno in vedno citati levite rojakom italijanske narodnosti radi vseh onih nepristojnosti in brezskupnosti, kakoršnih je vse polno njih nastopanje v javnem življenju. Še pred malo meseci nam je bil povod, da smo grajali neprijazno vedenje mesta tridentinskega o otvorenju valsuganske železnice. Otvorila se je železniška črta, ki bode koristila v prvi vrsti mestu tridentinskemu, ker je povzdigne v središčno točko bodočega mednarodnega prometa preko Vintschgau-a v Bassano in do Benetk; tem slavnostnim povodom je došlo v Trident sijajno zastopstvo visoke birokracije in vseh železniških interesentov — meščanstvo pa je ostalo hladno, je ostalo nemo, nijedna zastavica ni dičila mesta in gospod župan Tambasi je menil, da je storil Bog ve kaj, ko je zvečer na slavnostnem banketu skušal opravičiti to čudno vedenje z žalovanjem po županu Oss-Mozzuranu, umršemu nekoliko mesecev poprej...

Vsi, ki so se udeležili otvorenja valsuganske železnice, ponesti so seboj „učnen utis“ teh dogodkov. Našim rojakom je pa menda namenoma do tega, da ob vsaki priliki demonstrirajo na grdn način, in tako se je slavnost razkritja Dantejevega spomenika na kolodvorskem trgu zlorabila v tak namen, da so iz slavnosti popijetih nadahnenega spoštovanja do pesnika-velikana napravili jednostranski politiško-narodni pojav. Pred vsem mislijo gospodje, da so dovršili čin junaštva

s tem, da niso povabili državnih funkcionarjev. Temu činu baje ni bil žaljiv ali demonstrativen namen, ampak opravičuje se s tem, da je bila to izključno italijansko-narodna slavnost, ki ni bila v nikaki dotiki z oficijelnimi činitelji. No, verujemo radi, da tu ni bilo toliko žaljivega namena, ampak več nepristojnosti v vedenju, katera pa ni opravičena niti po navedenih momentih. Kajti oficijelni činitelji bi bili gotovo zanimanjem prisustvovali slavnosti pijetete do velikega pesnika italijanskega, da je bil prirediteljem res le ta namen, da slavnosti obvarujejo ta literariški značaj. Na tem pa je bilo ravno: tega namena sploh ni bilo, ampak spomin na Danteja se je vedoma zlorabil za demonstracijske namene.

Ako bi trebalo nadaljnjega dokaza za to, potem nahajamo takega v slavnostnem govoru g. dra. Ranzijsa, ki se je malo bavil z literarno, temveč pa z narodno-politično stranjo te stvari in je zagrešil celó to neslanost, da je tem povodom polemizoval zoper nemške šole v južnem Tirolu in zoper nemški „Schulverein“. S tem je tudi pojašnjeno, kako da je dr. Ranzi Dantejev spomenik — čujte! — proslavljal kakor mejnik ob vzmožju Alp, kakor zaščit italijanstva pred novim sovražnikom! Nočemo se nadalje baviti s podrobnostmi te slavnosti, ki je vsled omenjenih brezskupnosti in vsled slabega vremena itak doživela rahel fiasco (??? Uredn.) Toda vprašati bi hoteli naše italijanske rojake z vso zaresnostjo, da-li menijo, da na tak način res utrjujejo ugled kulturnega naroda italijanskega, ter da povspešujejo simpatije do Tridenta in se posebno še njih prizadevanja za doseg avtonomije? Ali niso taki dogodki voda na mlin njih nasprotnikov? Ali ne utrjuje s tem onega menenja, ki povdarja, da zaželjena avtonomija naj bi ne služila toliko gospodarskim koristim, nego politiškim aspiracijam? Žal nam je, da moramo vedno propovedovati Italijanom to morálo. Toda oni sami — ali pravo za pravo onih par voditeljev, pod kojih poveljstvom stoje — nas silijo zopet in zopet k ponavljanju takega svarjenja.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 20. oktobra 1896.

Državni zbor. Poslaneka zbornica je včeraj vsprejela soglasno cesarsko naredbo glede akcije v preprečenje bade vsled elementarnih ne-zgod. Vsprejela je tudi resolucijo posl. Dyka, pozivljajočo vlado, naj v teku jednega meseca zahteva nadaljnjih kreditov v ta namen, ako bi bilo potrebno. Posl. Burgstaller in tovariši so vprašali vlade, da-li misli v tem zasedanju predložiti zakonski načrt za rešenje železniškega vprašanja tržaškega? Na to se je nadaljevala razprava o domovinskem zakonu.

K položaju. Včeraj se je pogajal predsednik zbornice, baron Chlumetzky z vodjem leveice, grofom Kuenburgom, da bi levica glasovala za dispozicijski fond. Vspeh temu pogajanju še ni znan. Ako bi se odločila levica, da bode glasovala zoper dispozicijski fond, potem bi utegnili pasti ker bodo tudi Čehi najbrže glasovali zoper. Ne verujemo pa, da bi vladala izvajala kake posebne posledice v tem slučaju.

O dopolnilni volitvi v deželni kranjski na mesto pokojnega posl. Kluna dobili smo več dopisov. Jedni priporočajo gosp. sodnega svetnika in drž. poslanca Višnikarja, drugi župana v Prigorici, gosp. Merharja. Sodba je taka, da bode izvoljen gosp. Višnikar. — Gg. dopisnikom bodi v pojasnilo, da se v tej borbi nočemo izpostavljati na nobeno stran. Volilci, oziroma volilni može naj store po svoji vesti in previdnosti, kakor mené, da bode bolje za deželo in za narod!

Volilno gibanje na Ogerskem. Že sedaj, ko je volilno gibanje še le v prvem začetku svesjem, vrše se dogodki in prizori, ki v kaj žalostni luči kažejo tisočletno kulturo Madjarov. Včeraj je došlo poročilo o krvavih pretepih v Kečkemetu, danes o pretepih drugod. Prva kri pa je tekla v Donjem Kovinju — prva kri ob sedanjih volitvah. Novosadski „Branik“ priobčuje o tem: Med volilci vladnega kandidata in med pristaši ljudske stranke je došlo do krvavega boja. Ljudje so se klali z noži. Orožniki so mirno gledali vse to, dokler pretep ni postal splošen; ne da bi poskušali, da bi pomirili narod lepimi besedami, udarili so po njem z bajoneti, pri čemer so bile pre-

bodeno tri slovaške žene. Iz Donjega Kovina so poslali vojakov v posamične kraje.

„Obzor“ pristavlja temu poročilu o činih madjarske kulture in madjarske svobode: „Davno je znano, še iz dobe cerkvenopolitiških borb, da se vzajemno podpirati vladna stranka in Košutova frakcija. Tudi povodom sedanjega volilnega gibanja se kaže harmonija med tema dvema strankama. Na volilnem shodu v Homedzö-Vasarhelyju je rekel baron Banffy Košutovim pristašem: „Idejal, ki si ga je ustvarila vaša stranka gledé bodočnosti naroda, je tudi moj idejal, loči nas torej le postopanje, nazor o poti, koje treba hoditi. Mesto hitre hoje, katero reprezentirate vi, in ki je včasih spojena tudi z nevarnostjo, hočemo mi počasnejega, postopnega in gotovejšega razvoja, da ojačani narod laglje privedemo k cilju“.

Tako grof Banffy. Ne bi mogli reči, da ni govoril jasno ta ministerski predsednik ogerski, ta fenomen med vsemi ministerskimi predsedniki tega sveta, kakor je tudi vladna stranka na Ogerskem, Banffyjeva stranka, povsem nenavadna med vladnimi strankami vseh držav. Kje bi našli, da bi se ministerski predsednik in prvi svetovalec krone tako očitno izjavljali solidarnega s cilji in idejali voditelja najsrajnega krila opozicije, s cilji moža, v katerem je posebljena protidinastiška misel v najodurnejši svoji obliki? Kje je vladna stranka na svetu, ki bi bila zajedno navdušena zaveznica najljutejši opoziciji — ne morda samo proti sistemu, sedaj vladajočemu, ampak proti državnim oblikam sami?!

Banffy je jasno izjavil, da misli kakor misli Košut, da čuti, kakor čuti Košut, da hoče, kar hoče Košut — le hoja mu je nekoliko počasnejša. A kaj hoče Košut, kake so mu cilji, kake so mu idejale? Košut hoče, kar je hotela revolucija burnega leta 1848—1849: popolno samostojnost države madjarske, odtrganje od ukupne monarhije — uničenje te monarhije Habsburgov. Košut je oni, ki propoveduje širom Madjarske mržnjo do države avstrijske, ki brez vsacega ozira sramoti institucijo ukupne vojske in vse znake ukupnosti obeh državnih polovic.

Ako hočemo imenovati otroka po pravem imenu, moramo reči, da cilji in idejale Košutovi imajo na sebi vse znake veleizdajstva nasproti ukupni državi in dinastiji. A v očigled takim dejstvom, se mož, kateremu je naloga, da posreduje med krono in narodom, ne boji izreči pred celo množico prič, da idejal Košutov je tudi njegov idejal!

Ali ni res po takem, da je ni na svetu take prikazni, kakršna je ta ministerski predsednik ogerski? Vprašanje je le, koliko časa bode še trajalo tam na oni strani Litve, da bodo sploh mogoče take prikazni? Kdaj pride velika metla?!

Knez črnogorski obišče Bolgarijo? Politiški krogi v Sredcu zagotavljajo, da pride knez Nikola črnogorski po svojem obisku pri sultanu v Sredce, da obišče kneza Ferdinanda. Iz Sredca da se odpelje knez Nikola v Peterburg. Ta vest pa ni še potrjena službeno.

Različne vesti.

Instalacija škofa msgr. Šterka v Kopru. Minole nedeljo bila je v koperski konkatedrali slovesna instalacija novega škofa. Dež je zaprečil, da tem povodom mestece ni moglo si nadeti praznične obleke, tem sijajniša pa je bila zato odičena cerkev. Ob uhođu pričakovali so škofa zastopniki raznih oblastnij, zavodov in uradov, njim na čelu vodja okrajnega glavarstva, namestniški svetovalec Schaffenbauer-Neys in pa konkatedralni kapitelj pod vodstvom prošta msgr. Petronia. Prošt je nagovoril škofa lat., zaključujé s prošnjo, da bi novi škof podpiral škofijo. Msgr. Šterk je odgovoril tudi latinski, pozivljaje duhovščino, naj bode složna za skupni blagor in naj se zbira okolu podobe Blažene Device, ki je vir milosti in usmiljenja. — Potem je bila slovesna pontifikalna maša, ki jo je daroval škof ob asistenciji konkatedralnega kapitlja in slednjič je premil. škof podelil pontifikalni blagoslov. — Ob 1. uri je bil banket, na kateri so bili povabljeni načelniki oblastnij itd.

O znameniten shodu na Proseku poročamo obširno na drugem mestu. Iz povsem objektivnega poročila je razvidno, da je bil le gosp. zastopnik mestne oblasti sam kriv, da je elementarno silo prodrla na površje važno jezikovno vprašanje od strani

zastopnikov mestne oblasti na slovenskih shodih. Da se je g. zastopnik držal le svoje naloge, morda ne bi bilo tako vzkipele: govorite nam slovenski! Sedaj pa, ko je stopilo na dnevni red to vprašanje, najbrže tudi ostane na dnevnem redu. Tu l'as voulu George Dandin.

Po shodu se je zbralo ob čaši vina toliko rodoljubov, kolikor jih je sploh moglo v prostore Lukševe gostilne. Tu se je pelo in napivalo. Bilo je zbranih kakih 60 pevcev s Proseka in Barkovelj. Govorili pa so — deloma opetovano — gg. Nabergoj, Alojzij Goriup, Ivan Goriup, Mandič, dr. Gregorin, Cotič, Godnig itd. Navdušenje je bilo neopisno. Proslavljala se je vzajemnost med okoličani, me i Hrvati in Slovenci, napivalo se je na srečno narodno bodočnost in seveda tudi posamičnim rodoljubom.

Kar ni moglo občinstva v Lukševo gostilno, zbralo se je pri Balanču. Tu so peli pevci in pevke s Kontovelja in iz Trsta.

O „Tržaškem Sokolu“ piše „Slov. Narod“: „Tržaški Sokol“ je poleg ljubljanskega Sokola v minolem poletnem času mej vsemi slovenskimi sokolskimi društvi razvijal največje delovanje in živahno spolnoval svojo nalogo. Na veliki akademiji pokazal je lep napredek v telovadbi, katera se goji pod vodstvom učitelja brata Nehrony-ja prav sistematično. Za socijalnega narodnega življenja razvoj pa so bili posebno znameniti njegovi 4 večji izleti v Devin (po železnici), na Razdrto (na voze) v Devin (po morju) in poslednji v tržaško okolico k sv. Križu. Povsod je vrli „Tržaški Sokol“ nastopal prav častno in pokazal, da izpolnjuje vestno in zavedno svojo dolžnost. Naj bi to mogli reči tudi o vseh družih slovenskih sokolskih društvih? To lepo pripoznanje vzame gotovo posebnim veseljem na znanje sleherni naš „Sokolaš“.

Otrok morilec? O groznem umorstvu, ki se je dogodilo minolo nedeljo na Vrdeli, nam pišejo: To je zopet strašno hudodelstvo, hudodelstvo, ki se človeku vidi neverojetno v svoji grozoti, nemo-goče. Vse kaže na to, da je najstarejši deček ustrelil iz sovraštva svojo 64letno staro mater, ki ga je vedno obsipavala dobrotami! — — —

Med ulicami Giulia, dello Scoglio in S. Cilino na Vrdeli leži jako razsežno posestvo, čijega nazivna lastnica je 64letna vdova Marija Salvago. Ona je bila podedovala to posestvo po svojem so-progu, pri kojem je bila služila za deklo, a on jo je poročil iz ljubezni. Po testamentarni določbi pa so pozneje to posestvo in na njem stoječe 4 hiše pripadle otrokom pokojne hčere Marije Salvago, v tem ko je pripal starki le dosmrtni užitek 1/2 vsega in pa kar ji je potrebno za življenje. Ta hči gospe Marije Salvago se je bila poročila z Grkom a angleškim podanikom Jurijem Mangachijem. Iz tega zakona so se rodili trije sinovi in jedna hči, ki so torej glavni dediči. Ko pa je umrla Mangachijeva soproga, prišel je isti z vsemi tremi sinovi v Trst, da upravlja posestvo svojih otrok. Njegovi odnošaji s svojo taščo, to je z materjo svoje pokojne žene, bili so jako napeti, da, slednjič sta se jela sovražiti drug drugega. Mangachi ni videl drugega v starki, nego nekako „roparico“ 1/2 premoženja svojih otrok in ji je želel smrt, a stara gospa je vse to dobro znala. Mangachi se je nastanil na posestvu, kakor da je on gospodar, v tem ko se je morala stara mati umakniti v njej odkazano sobico. Tašča in zet nista občevala nič več med seboj, le dečki so prihajali k stari materi, kajti le-ta jih je imela rada in jim je dajala novcev in sladčic. — Omeniti je še, da „gospodinj“ z Mangachijem 30letna dekla Antonija Petrigna iz Momjana pri Bujeh To žensko smatrajo ljudje za ljubico Mangachijevo. Ozirom na napete odnošaje med Mangachijem in staro gospo Salvago, mrzili, sovražili so vsi Mangachijevi dobrosrčno starko: Mangachi, njegovi otroci in dekla Petrigna, vsi so ji želeli smrt.

In res so našli minolo nedeljo okolu 1. ure pop. v Salvagini hiši stanujoči ljudje gospo Salvago zaklenjeno v podstrešju hiše sredi kampanje, umirajočo! Bila je dvakrat ustreljena v glavo, in kri in možgani so se cedili iz ran. Pozvali so zdravnika z zdravniške postaje, toda starki ni bilo možno pomoči. Uboga Salvago je kmalu izdahnila svojo dušo. Obveščen o tem dogodku je prihitel od bližnjega policijskega komisarijata viši komisar g. Bacher z nadzornikom stražarjev Verbičem in raz-

nimi stražarji, kmalu za njim pa sodniško-zdravniška komisija. Zasišli so takoj Mangachija, deklo Petrigno in Mangachijevo sina, 13letnega Alfreda in 11letnega Viljelma. Dečka nista mogla tajiti, da sta bila s svojo staro materjo v podstrešju, kajti ljudje so ju videli vstopiti zno in bežati iz podstrešja. Komaj so bili vsi trije vstopili, slišati je bilo zaporedoma tri strele in komaj sta dečka pobegnila, čulo se je ječanje stare gospe, a ljudje so tudi videli, da je jeden dečkov zaklenil vrata za seboj. Dečak Viljelm je baje priznal, da je vzel mal revolver svojega očeta ter šel na podstrešje, kjer je hotel ustreliti mačko, ki se je klatarila tam. Ustrelil je trikrat, toda po nesreči da je nenadoma vstopila stara mati v črto, vsled česar sta jo zadela dva hitca v glavo, tretji pa je šel v zid. A kako se čuje, priznal je baje pozneje svoje hudodelstvo.

Ker se ne zna, da-li nista morda Mangachi ali njegova ljubica Petrigna — od katerih sta se otroka naučila sovražiti staro mater — naščuvala dečka do tega groznega hudodelstva, smatraj je viši komisar g. Bacher umestno, poslati v zapor Mangachija, deklo Petrigno ter dečka Alfreda in Viljelma. Najmlajšega, 9letnega sina Mangachijevega so izročili vrtnarju v varstvo, stanovanje pa zapečatili.

Otrok poginil od gladi. V Miljah poleg Trsta govori se mnogo o tem le dogodku. V soboto pozno zvečer je umrl nenadne smrti 2 meseca staro dete Viktor Schuman, nezakonski sin 22letne Marije. Mati je položila otroka na improvizovani mrtvaški oder. Proti poludne pa je veter zanesel plamen svetiljke, stoječe na odru, na oblačilce otroka in hipoma je bil mali mrlič povit v plamenu. Sosedje so naglo pogasili ogenj, odklonivši vso nevarnost. Otrok je bil ožgan na levi strani trupla. Mati je vzela malega mrliča z odra in ga položila v kuhinji v banjo.

O tem dogodku so obvestili policijski komisariat v Miljah, a prijavitli so zajedno, da ljudje govoré, da je otrok umrl od lakote. Na lice mesta došla komisija, v kateri je bil tudi občinski zdravnik dr. Karabaič, je konstatovala, da je otrok res umrl zaradi tega, ker je dobival premalo hrane! Preiskava dokaže, koliko je kriva na tem mati Marija Schuhmann. — Kakor smo omenili svoječasno, je Schuhmannova pred par tedni izročila otroka neki znanki, češ, da gre gledat procesijo. Toda Schuhmannove ni bilo več po otroka. „Znanka“ je oddala otroka v bolnišnico, a niti tje ni prišla mati ponj, dokler je niso pozvali. — Kar pride v javnost o vspehu preiskave, to sporočimo.

Danes je izšla 2. šte. „Brivca“ z mnogim šaljivim berilom in lepimi podobami. Posamične številke stanejo 5 novč. Naročnina za 8.760 ur znaša 2 gld. 50 nč.

Nenadna smrt. Sinoči je zadela kâp 46letnega težaka Jakoba Hrvatina v tem trenutku, ko je večerjal v gostilni „Andemo de Pepi“ v novem pristanišču. Zdravnik z zdravniške postaje je konstatoval smrt in zatem je dala sodniško-zdravniška komisija prepeljati truplo v mrtvašnico pri sv. Justu. Hrvatini se je bil udal žganju, kar je nemalo pripomoglo skrajšati mu življenje.

Kapitan Curtini je umrl. Kakor smo sporočili te dni, moral je iz Brazillje prišedši parnik „Szent Istvan“ v karanténo, ker je bil bolan drugi kapitan Marko Curtini, katerega bolezen so smatrali zdravniki s prva za rmeno mrzlico, pozneje za legár. Javili smo tudi, da so prenesli Curtinija v mestno bolnišnico. Tam je siromak umrl večeraj zjutraj. Sodi se, da je imel legár in pa pljučnico; paranje pokaže, katera bolezen je spravila v grob še-le 35 letnega moža. Curtini je ostavil vdovo in dva otročiča.

V „proslavo“ poroke. V Rimu sedaj hité zapirati razne osebe in to zaradi tega, ker se bojé nemirov in atentatov povodom poroke kraljevičeve. Celó na Siciliji zapirajo ljudi, ker se bojé, da ne bi došli dotičniki v Rim. Tam so zaprli doslej do 450 sumljivih oseb.

Dobrosrčen duhovnik. Te dni je župnik v neki vasi kantona Aargau (Švica) pokósil senožet neki ubožni vdovi, ki ni imela denarja, da bi si najela kosca. — Par dni pozneje je nekemu siromašnemu kmetu pomagal kopat krompir.

Deset zapovedij za ženo. Neka Američanka je zložila te dni „deset zapovedij“ za mlade žene ter jih obelodanila v ameriških listih. Te „zapo-

Strah pred vragom. V nekem hôtelu mesta Polmari-ja vporabljae prostore i framasoni za svoje „seje“. Te dni je bilo nekoliko popraviti zid v oni dvorani, kjer so se vršila framasonska zborovanja. Lastnik hôtela je dal zidarja dvakrat pozvati, a mož ni maral priti. Ko je sluga prišel v tretjič zvat ga, rekel je zidar: „Ne morem delati v dvorani, kjer ljudje občujejo z vragom!“

ODHOD :
 6.30 predp. v Herpelje, Ljubljano, na Dunaj, v Beljak.
 8.35 " v Herpelje, Rovinj, Pulj, Divačo in na Dunaj.
 4.40 popol. v Herpelje, Divačo, Dunaj Pulj in Rovinj.
 7.80 " v Herpelje (in od Herpelj brzovlak v Pulj,
 Divačo, na Dunaj, v Beljak.)

DOHOD:

6.48	predp.	mešani vlak iz Münzruschlaga, Beljaka, itd.
7.80	"	mešani vlak iz Milana, Vidma, Nabrežine.
8.35	"	brzovlak iz Kormina,
9.25	"	brzovlak z Dunaja.
10.30	"	poštni vlak z Dunaja, zveza z Reko.
10.35	"	brzovlak iz Rima, Benetk.
11.20	"	omnibus iz Rima, Benetk, Nabrežine.
5.40	popol.	poštni vlak z Dunaja.
7.38	"	omnibus iz Verone, Kormina, Nabrežine.
8.41	"	brzovlak iz Milana, Benetk, Vidma, Nabrežine; -
8.56	"	brzovlak z Dunaja zveza z Reko.

Cassa di Risparmio Triestina

(Tržaška hranilnica)

Sprejemlje denarne uloge v bankov-
cih od 50 nč. do vsacega zneska vsak
dan v tednu razun praznikov, in to od
9—12. ure opoldne. Ob nedeljah pa
od 10—12. ure opoldne. Obresti na
knjižice 8%

Plačuje vsak dan od 9—12. ure opoldne.
Zneske do 100 gld. precej, preko 100
do 1000 mora se odpovedati 3 dni in
zneske preko 1000 gld. pa 5 dni.
% **Eskomptuje menšice** domicilirane na
tržaškem trgu po 8½%

Posujuje na drž. papirje avstro-ogerske
do 1000 gld po 4%
Višje zneske od 1000 do 5000 gld. po 5½%
Daje denar proti vknjiženju na posesti v Trstu.
Obresti po dogovoru. 2—24

Trst, dne 5. maja 1894.

Velika Inomost-ka 50 nč. loterija Predzadnji teden! Žrebanje
Glavni dobitnik
75.000 kron v gotovini z odbitkom 20%
 Srečke po 50 nč. priporočajo: Giuseppe Bolaffio, Alessandro Levi, Mandel & Co., Girolamo Morpurgo,
 Ign. Neumann, Marco Niglis, Enrico Schiffmann.